

Левко Вероніка Іванівна,
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри естрадного виконавства
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
lady4@ukr.net

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ КОНЦЕРТНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Мета роботи. У дослідженні охарактеризовано концертне життя України кінця ХХ – початку ХХІ століття на прикладі некомерційних напрямів музичного мистецтва, репрезентованих академічною, у тому числі авангардною, старовинною та народною музикою. **Методологія** дослідження полягає в застосуванні історико-культурного та пошукового методів. Зазначений методологічний підхід дає змогу виявити й узагальнити основні тенденції концертного життя України кінця ХХ – початку ХХІ ст., зокрема, виявити найбільш актуальні форми репрезентації некомерційної музики у її розмаїтті (академічний авангард, старовинний аутентичний та фольклорний напрями). **Наукова новизна** полягає у виявленні найбільш перспективних форм презентації сучасного академічного авангарду, які передбачають, зокрема, збільшення ваги видовищного компонента та синтетичних форм концертів, що значно розширює потенціал мистецьких акцій і сприяє посиленню інтересу слухачів до сучасної музики академічного напрямку. Другою важливою тенденцією сучасного українського концертного життя є оновлення звукового середовища через включення у концертні програми електронної музики, старовинної музики європейської традиції та автентичного фольклору. Третьою тенденцією є розширення мережі осередків, які використовуються концертні майданчики, а також актуалізація різноманітних заходів типу "концерт плюс". **Висновки.** Концертне життя України у царині некомерційної музики сьогодні є вельми різноманітним і у цілому співвідносним до світових трендів. Деякі тенденції, зазначені вище, відбуваються у руслі загальносвітових процесів (актуалізація синтетичних форм та посилення видовищного компонента; розширення мережі концертних майданчиків). Включення у концертні програми електронної музики, старовинної музики європейської традиції та автентичного фольклору та актуалізація заходів типу "концерт плюс" є характерною рисою для концертного життя пострадянського та власне українського культурного простору, особливо щодо розширення звукової палітри концертних програм, оскільки у світовій практиці її оновлення відбулися раніше.

Ключові слова: концертне життя, видовищний компонент, електронна музика, старовинна музика європейської традиції, автентичний фольклор, концертні осередки, "концерт плюс".

Левко Вероніка Іванівна, кандидат искусствоведения, доцент кафедры эстрадного исполнительства Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Актуальные тенденции концертной жизни Украины конца ХХ – начала ХХІ века

Цель работы. В исследовании охарактеризована концертная жизнь Украины конца ХХ – начала ХХІ века на примере некоммерческих направлений музыкального искусства, представленных академической, в том числе авангардной, старинной и народной музыкой. **Методология** исследования заключается в применении историко-культурного и поискового методов. Указанный методологический подход позволяет выявить и обобщить основные тенденции концертной жизни Украины конца ХХ – начала ХХІ вв., в частности выявить наиболее актуальные формы репрезентации некоммерческой музыки в ее разнообразии (академический авангард, старинное аутентичное и фольклорное направления). **Научная новизна** работы заключается в выявлении наиболее перспективных форм презентации современного академического авангарда, которые, в частности, предполагают увеличение зрелищного компонента и синтетических форм концертов, что значительно расширяет потенциал художественных акций и способствует усилению интереса слушателей к современной музыке академического направления. Второй важной тенденцией современной украинской концертной жизни является обновление звуковой среды за счет включения в концертные программы электронной музыки, старинной музыки европейской традиции и фольклора. Третьей тенденцией является расширение центров, используемых в качестве концертных площадок, а также актуализация различных мероприятий типа "концерт плюс". **Выводы.** Концертная жизнь Украины в области некоммерческой музыки сегодня весьма разнообразна и в целом соотносима с мировыми трендами. Некоторые тенденции, указанные выше, идут в русле общемировых процессов (актуализация синтетических форм и усиления зрелищного компонента, расширение центров, используемых как концертные площадки). Включение в концертные программы электронной музыки, старинной музыки европейской традиции и фольклора, а также актуализация мероприятий типа "концерт плюс" является характерной чертой для концертной жизни постсоветского и собственно украинского культурного пространства, особенно в случае расширения звуковой палитры концертных программ, поскольку в мировой практике процессы ее обновления произошли ранее.

Ключевые слова: концертная жизнь, зрелищный компонент, электронная музыка, старинная музыка европейской традиции, аутентичный фольклор, концертные площадки, "концерт плюс".

Levko Veronica, PhD in Arts, associate professor of variety performance department of National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts

Current tendencies of concert life in Ukraine at the end of the XXth – beginning of the XXIst century

The purpose of the article is to highlight concert life in Ukraine late XX – early XXI century through the example of non-commercial areas of music, represented by academic, including avant-garde, ancient and folk music. **Research methodology** is the use of historical, cultural and search methods. The above methodological approach allows to identify and summarize the main trends of concert life in Ukraine late XX – early XXI century in its diversity, in particular to identify the most relevant forms of representation of non-commercial music in its diversity (academic avant-garde, ancient and authentic folk direction). **Scientific novelty** lies in identifying the most promising forms of presentation of contemporary academic avant-garde, including increase of visual appeal and synthetic forms of concerts, which significantly expands the potential of artistic events and contributes to the interest of audience to contemporary academic music. Another important trend of modern Ukrainian concert life is the update of sound environment through inclusion of electronic music into concerts as well as old music of European traditions and authentic folklore. The third trend is the expansion of the music venue network and updating of various activities such as "concert plus". **Conclusions.** Today concert life of Ukraine in the field of non-commercial music is very diverse and generally comparable to the world trends. Some of the trends mentioned above, are in line with global processes (updating of synthetic forms, strengthening of a spectacular component and expanding of venue network). Inclusion into concerts of electronic music, old music of European traditions and authentic folklore and updating activities such as "concert plus" is a characteristic feature of concert life of post-Soviet and Ukrainian cultural environment, especially in case of expanding of sound diversity, as sound renewal process in the world occurred earlier.

Key words: concert life, performances, entertainment components, electronic music, old music of European traditions, authentic folklore, concert centers, "concert plus".

Сучасне концертне життя України є багатим та різноманітним. Активізація його почалася після проголошення незалежності України, коли країна змогла долучитися до загальносвітових тенденцій концертної практики. Відхід від централізованої системи організації концертів, що спочатку мав негативні наслідки, оскільки практично повністю було порушено вже налагоджені багаторічні зв'язки між музикантами, композиторами та організаторами, відкривав широкі можливості для пошуків та експериментів молодих композиторів та виконавців, а також їх продюсерів. Сучасне концертне життя України корінним чином відрізняється від того, що було у радянські часи, і нинішній стан зумовлений і новими соціальними реаліями, і загальними тенденціями світової концертної практики. На жаль, українське концертне життя не осмислене як явище сучасного етапу розвитку національної культури. Якщо історичний дискурс концертного життя України здійснено у працях Т. Булат, О. Зінькевич, М. Кузьміна, Й. Миклашевського, М. Ржевської, К. Шамаєвої, О. Шевчук та ін., то нинішній етап його віддзеркалюється передусім у періодиці. Однак журналістика завжди спрямована на висвітлення окремих подій концертного життя – фестивалів, найбільш значимих концертів поза фестивальною практикою, і має передусім інформативний або оціночний характер, а тому наукове осмислення нинішньої концертної практики як об'єктивного явища ще попереду, оскільки сучасний етап – це те, що відбувається тут і тепер, а, отже, не дозволяє охопити всю панораму концертного життя країни, бо цей процес є безперервним і триває донині. З іншого боку, 25 років – це значний часовий проміжок, який потребує узагальнення та осмислення. Отже, метою статті є характеристика концертного життя України кінця XX – початку XXI століття, репрезентоване некомерційними напрямками музичного мистецтва – академічною, у тому числі й авангардною, старовинною та народною музикою.

Серед головних тенденцій сучасного концертного життя України зазначимо посилення видовищного компоненту в концертах різних музичних напрямків, у тому числі й академічному, розширення музичної палітри, яка віднині включає давню музику європейської традиції, різноманітні фольклорні напрями, у тому числі і неєвропейські, розширення концертних осередків, до яких долучаються музеї, храми, культурні центри, відкриті майданчики, популярність таких форм як "концерт плюс". Охарактеризуємо зазначені тенденції більш детально.

У сучасній концертній практиці усе більшого значення набуває видовищний компонент. Сьогодні концерт, у тому числі і академічної музики, стає своєрідним видовищем з використанням техніки звукопідсилення, звукозапису, екранів, лазерної, електронної апаратури тощо. Видовищний компонент часто супроводжується й іншими музичними новаціями, найчастіше – використанням у сучасній музиці академічного напрямку електроінструментів, за допомогою яких розширюється звукова палітра музичних творів.

Особливо яскраво нові тенденції виявляються на музичних акціях, які проходять в рамках фестивалів мистецтв, проведення яких стало на Україні вже традиційним. Серед мистецьких акцій, організованих під егідою Національної спілки композиторів України – всесвітньо відомі фестивалі "Київ Мюзик Фест", "Музичні прем'єри сезону", "Форум музики молодих", "Два дні і дві ночі нової

музики", де звучать твори відомих та молодих композиторів у виконанні найбільш іменитих колективів столиці та країни. Кожен з фестивалів має своє індивідуальне обличчя і одночасно є репрезентативним щодо основних тенденцій культурно-мистецького життя, що проявляється зокрема у впровадженні у фестивальну практику концертів, де вагому роль відіграє видовищний компонент.

Фестиваль "Музичні прем'єри сезону", який започатковано у 1988 р. у Києві, сьогодні відзначається проектами електроакустичної музики, концертами-лекціями, включенням у програму українських творів, написаних для окремих інструментів та нетрадиційного складу виконавців, концертами-презентаціями нових музичних видань, концертами мікротональної музики та аудіовізуального перформанса.

У рамках фестивалю "Київ Музик Фест", започаткованого у 1990 р. у Києві, організатори значну вагу приділяють оновленню репертуару та розширенню географії концертів, а також пошуку цікавих концертних форм, серед яких одне з перших місць посідають видовищні. На концертах фестивалю поряд з камерними, симфонічними, хоровими, джазовими концертами виконуються музичні ф'южн-проекти, вечори пластично-драматичних композицій, театралізовані авторські заходи зі звучанням електронних музичних композицій. Завдяки зусиллям організаторів на фестивалі у різні роки в концертному варіанті було показано опери, опери-монологи, опери-діалоги, сценічне концертне виконання яких потребувало режисерської майстерності.

Значної популярності в українському культурному просторі набув київський фестиваль "Міжнародний форум музики молодих", заснований у 1992 р. у Києві. Цей фестиваль став своєрідною пошуковою лабораторією для творчих експериментів. Так, на Форумі'2011 слухачам було запропоновано мультимедійні проекти: "Етносучасність" (за участю Національного ансамблю "Київська камерата" та фольклорного гурту "Кросна"); "Рух і Ритм" (українсько-польський проект за участю колективу "Ласонь" і хореографічного ансамблю Музичної академії ім. К. Шимановського); "Аудіовізуальний" (виконання творів ансамблем сучасної музики "Nostrī Temporis", що супроводжується відеорядом); "EM-VISIA" (виконання творів композиторів із залученням електроніки, інструментального ансамблю, медіа-перформера) [13].

Своє унікальне обличчя має міжнародний фестиваль сучасного мистецтва "Два дні й дві ночі нової музики", започаткований у 1995 р. в Одесі. На концертах фестивалю музичні перформанси поєднуються з візуальними арт-акціями, звуковими, відео-, кіно-і мультимедійними інсталяціями. Окрім того, у кожного концерту форуму є своя назва, яка повною мірою характеризує його зміст: соло-соліссімо, соло-моменто, дуель-дует, дуель-дуо, дуель-ноктюрн, концерт-сцена, інтерлюдія, антракт-фантазія, концерт-прем'єра, концерт-дует, концерт-прелюдія, антракт-моноопера, антракт-інсталяція, портрет (присвячений творчості одного композитора), фортепіанний речиталь, перформанс-виставка [10]. Кожен концерт фестивалю має експериментальний характер, що проявляється в акцентуванні уваги на позамузичних складових: поєднанні інструментальної музики, співу й мовлення та різноманітних форм музичного театру (сучасний танц-перформанс); відео-інсталяціях, художньої орнітології і спеціалізованих музичних складових (електронної, мультимедійної, акустичної музики); джазовій музиці, інтегрованій з новою музикою академічного напрямку; поєднанні автентичної музики та імпровізації; музичних творах з літературної спадщини [1].

Отже, у сучасних концертах академічної музики, особливо у рамках фестивалів сучасної композиторської творчості, використання нових видовищних та синтетичних форм концертів є частим і очікуваним явищем, що значно розширює потенціал мистецьких акцій і сприяє посиленню інтересу слухачів до сучасної музики академічного напрямку.

Другою тенденцією сучасного концертного життя України є оновлення звукового середовища. Зазначимо, що включення до концертної практики електромузичних, старовинних та народних інструментів у світі почалося з другої половини ХХ ст., однак українських слухач зміг долучитися до світових тенденцій лише починаючи з 90-х рр. ХХ ст. Про використання електромузичних інструментів вже було сказано у контексті концертів академічної музики на мистецьких фестивалях, на старовинній на автентичній народній музиці зупинимося окремо.

Починаючи з 90-х рр. ХХ ст. у концертному житті України все більшого поширення набуває старовинна музика, причому не як зовнішня імітація "під давнину", а як апробована у всьому світі форма історично інформованого виконавства, яке передбачає гру на давніх музичних інструментах, зроблених за старовинними зразками, та виконання музики згідно з правилами співу та гри, характерними для докласичної доби (середньовічна, ренесансна, барокова музика). Одним з осередків давньої музики є кафедра старовинної музики у Національній музичній академії України ім. П. І. Чайковського, де студенти набувають не лише теоретичних знань із музики докласичної доби, а й опановують гру на старовинних інструментах, зокрема на клавесині, клас якого вже протягом багатьох років очолює професор С. Шабалтіна.

Сьогодні старовинна музика регулярно звучить на концертних майданчиках Києва та інших міст України, проте вона далеко не відразу стала постійним компонентом концертного життя країни через складність її сприйняття слухачем через недостатнє знайомство із традицією та композиторською й виконавською практикою. Для підготовки публіки для сприйняття музики докласичної доби викладачами кафедри старовинної музики було організовано цикл концертів, що з 2000 р. регулярно відбуваються у Фойє Малого залу Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського [11, 28]. Заради наближення до слухачів музики, яка є маловідомою для слухачів, ці концерти супроводжуються фаховими коментарями музикознавця А. Гадецької. Протягом десяти років нею було підготовлено чимало концертних програм, серед яких "Musica Transalpina et Mediterranea", яка розповідає про вплив італійського мадригалу на англійську культуру; "Розвиток клавірної токати до Й.-С. Баха", де публіку було ознайомлено з клавірними токатами в різних національних школах; "Музика війни та миру", що знайомила слухачів з музичним контекстом епохи гетьмана Івана Мазепи; "Музичний світ родини Розумовських", у якому слухачі мали змогу познайомитися із музичними смаками найвідоміших представників цієї родини; "Музика часів становлення й розвитку Києво-Могилянської академії"; "Музика 8-літнього В.-А. Моцарта" та багато інших [11, 29].

Серед інших виконавців старовинної та осередків, де вона найчастіше звучить, назвемо Національний будинок органної та камерної музики [6], де постійними є концертні програми "Музика доби бароко", "Органна музика: відбароко до сучасності", "Органні твори Йоганна Себастьяна Баха" та ін., у яких беруть участь солісти-інструменталісти та вокалісти Національного будинку органної та камерної музики. В програмах концертів – твори Т. Альбіноні, Й.-С. Баха, К.-Ф.-Е. Баха, А. Вівальді, Г. Ф. Генделя, Й. Пахельбеля, Г. Ф. Телемана та інших митців доби бароко, як широко відомі, так і менш знані українському слухачеві. Найбільший внесок у пропагування старовинної музики у Україні серед солістів Національного будинку органної та камерної музики має клавесиністка Н. Свириденко. За майже тридцять років вона підготувала низку концертних програм – "Українське бароко", "Англійська верджинальна музика", "Уся камерна музика Й.-С. Баха", "Музика за часів Бурбонів", "Музика від Розумовських", у яких виступала як солістка і як учасник ансамблю. Н. Свириденко також ініціювала концертне виконання опери "Сокіл" Д. Бортнянського українською мовою, яке вперше було здійснено у 1996–1997 рр.; нині окремі фрагменти цього твору періодично звучать на концертних майданчиках Києва.

У Києві концерти старовинної музики вже є регулярними, однак в інших містах України її виконання здебільшого тісно пов'язане із фестивальним рухом. Серед музичних форумів, присвячених виключно виконанню старовинної музики, назвемо Фестиваль давньої музики у Львові (започатковано у 2003 р.) та сумський "Bach-fest" (започатковано у 1996 р.).

На концертах Фестивалю давньої музики у Львові звучить переважно музика, яка є маловідомою в Україні, а серед виконавців – українські та польські музиканти. Однією з родзинок цієї мистецької акції є органічне включення концертів в історичний інтер'єр міста, що надає специфічну ауру концертним виступам: давня музика, що звучить у ренесансних та барокових храмах та палацах, переносить слухача на багато століть назад. На концертах XIII Фестивалю давньої музики у Львові, що проходили з 21 по 29 червня 2015 р., прозвучало багато цікавих й нових для українського слухача творів. Бароковою капелю студентів Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка під орудою польського диригента М. Топоровського було виконано ораторію К. Г. Грауна "Смерть Христа"; у циклі з двох концертів під назвою "Музичний салон в Соломії Крушельницької" прозвучала фортепіанна барокова музика у виконанні київських та львівських музикантів – С. Шабалтіної, А. Іванюшенка, М. Андрушак; варшавський колектив "Ars Nova" та місцевий "Львівські Менестрелі" презентували слухачам концертну програму "Польща – Україна: давня музика". Цікавим за задумом виявився концерт "Барокові посиденьки при свічках", де зовнішній антураж органічно доповнював музику, що виконувалася на специфічних барокових інструментах – хроматичній сопілці (Б. Корчинська), барокова скрипка (Р. Каменяж), клавесин (А. Іванюшенко) [8].

Специфічною рисою сумського фестивалю давньої музики "Bach-fest" є організація його концертів, які відбуваються не щоденно, а двічі на тиждень, а тому сам фестиваль триває протягом кількох тижнів. У 2015 році "Bach-fest" тривав з 17 жовтня по 8 листопада, а його 7 концертних програм прозвучали у католицькому храмі та обласній філармонії. Серед них відмітимо програму, присвячену німецькій музиці середини XVIII століття – часам правління короля Пруссії Фрідріха II Великого, філософа та музиканта (київський ансамбль "Continuo" у складі флейтиста Я. Куцана, клавесиністки О. Шадріної-Личак, віолончелістки А. Щербини). Інтерес слухачів викликав і концерт київського вокального ансамблю "Vox animae" (керівник – Н. Хмілевська), який є єдиним в Україні колективом, що спеціалізується на ансамблевому виконанні західноєвропейської ренесансної та барокової вокальної музики.

На сьогоднішній день ми можемо констатувати, що старовинна музика стала вже органічною частиною концертного життя в Україні, особливо у тих містах, де концерти давньої музики відбуваються систематично та протягом тривалого часу.

У концертному житті Києва і України кінця ХХ – початку ХХІ ст. вагоме місце посів автентичний фольклор. Починаючи з 1980-х рр. спостерігається зростання інтересу до так званої течії вторинного автентичного співу, представниками якого є ансамблі "Древо" (Київ), "Родовід" (Львів), "Слобожани" (Харків). Різновидом автентичного музикування стало автентичне (фольклорно-репродуктивне) кобзарство. Серед найбільш знаних кобзарів, які є частими учасниками різноманітних концертних програм, є Г. Ткаченко, М. Будник, М. Товкайло, В. Кушпет, Т. Компаніченко, М. Плекан, Т. Силенко, М. Хай, К. Черемський та багато інших. Завдання сучасних кобзарів полягає у реконструкції на основі музичної, текстової або текстково-музичної складової та відродженні традиційного репертуару й повноцінного впровадження його в концертну практику, при цьому простежується як тенденція до консервації традиції та суворого дотримання приписів кобзарського статуту, так і до відкритості до сучасної публіки, що сприяє включенню сучасної кобзарської традиції до сучасного концертного життя.

Автентичні фольклорні колективи та кобзарі беруть участь у різноманітних концертах, найчастіше пов'язаних з мистецькими акціями, що мають відношення до відродження та пропагування українських народних традицій. У традиційних різдвяних концертах, що відбуваються у Національному центрі народної культури "Музей Івана Гончара" [7], беруть участь фольклорний ансамбль "Божичі", музейні фольклорні дитячі гурти "Орелі" та "Левеня" та ін. У концертах, організованих Музей книги і друкарства України [4], постійно звучить традиційний народний та старовинний український репертуар у виконанні Т. Компаніченка та колективу "Хорєя козацька".

Окрім українського фольклору, в українській концертній практиці вже широко розповсюдженим явищем стали виконавці (найчастіше серед студентської молоді) традиційної музики Близького Сходу. У 2006 р. у Києві було створено ансамбль перської музики "Джам" під керівництвом М. Юсефіана, учасниками якого стали студенти з Ірану. Музиканти виконують традиційну музику на тарі, сетарі, танбурі, уді, томбаку, дефі, кеманчі, сантурі, дотарі, бастарі, дефі. В 2007 р. колектив став учасником фестивалю "Країна мрій". Серед інших київських колективів, що виконують східну традиційну музику назвемо ансамбль музики Середньовіччя та Близького Сходу "Тараб андалусі" – єдиний в Україні колектив, що виконує арабську музику, яка звучала у середньовічній Іспанії.

Отже, сьогодні у концертному житті Києва і країни надзвичайно актуальними стають музичні композиції, у яких використано традиційний музичний фольклор, як український, так і інших народів. Зазначимо, що звучання фольклору в автентичному вигляді, так і в різноманітних обробках, суттєво збагачує репертуар концертів, актуалізуючи народні традиції для наших сучасників.

Сучасне концертне життя характеризується й появою нових *концертних осередків*, що використовуються як концертні майданчики, серед яких – музеї, храми тощо. Окрім основної функції, вони час від часу використовуються як концертні зали, переважно для тематичних концертів або концертних циклів.

Одним із таких концертних осередків став Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України (ЦДАМЛМ України) [9], який з метою популяризації та поповнення фондів Архіву, починаючи з квітня 2012 р. розпочав літературно-музичний проект "Мистецькі зустрічі в архіві-музеї" (автор ідеї та керівник проекту – директор ЦДАМЛМ України О. Кульчий, координатор програм – головний науковий співробітник І. Таміліна). Щомісяця у рамках проекту відбувається 2-3 концерти різного напрямку, у програмах яких звучать рідко виконувані в Києві та Україні твори. Найчастіше мистецькі акції приурочені ювілеям українських та зарубіжних митців.

Концерти у ЦДАМЛМ України мають культурно-просвітницьку спрямованість, де разом із музичними творами слухачі концертів можуть познайомитися із матеріалами (автографами, фотографіями, першими виданнями), пов'язаними із творчою діяльністю того чи іншого митця, що зберігаються у фондах установи.

У рамках проекту відбуваються не лише окремі концерти, а цілі тематичні цикли. У червні-серпні 2014 р. у виконанні відомого українського піаніста, лауреата премії ім. Л. М. Ревуцького Є. Громова прозвучали усі клавірні твори французького композитора Ж.-Ф. Рамо. Концерти організовано з нагоди вшанування 250-х роковин смерті митця. Постійним є цикл "Забуті вокальні шедеври Франца Шуберта", підготовлений лауреатом міжнародних і всеукраїнських конкурсів В. Заболоцькою (сопрано) та О. Москальцем (фортепіано), де протягом 2013–2014 рр. відбулося шість концертів, на яких київські меломани мали можливість почути твори з величезного пісенного доробку геніального австрійського композитора, які практично невідомі сучасному українському слухачеві.

Цікавими для слухачів є недільні цикли "Шоко-класика", які влаштовуються у так званому Шоколадному будинку [12] – пам'ятці архітектури, яка потребує реставрації. Концерти носять благодійний характер, гроші з яких йдуть на відбудову пам'ятки. У програмах концертів – класична музика у виконанні солістів та музичних колективів, більшість з яких тільки починає свій творчий шлях. Твори, які запропоновані слухачам, часто є нескладними для сприйняття, а тому ці концерти користуються популярністю серед киян.

Постійним концертним майданчиком є Музей театрального, музичного та кіномистецтва України [5], де регулярно відбуваються різноманітні мистецькі заходи, у тому числі і концерти. У музичних акціях, влаштованих є Музеєм театрального, музичного та кіномистецтва України, беруть участь як молоді виконавці, так і відомі артисти. Різноманітність програм (класична, народна, сучасна музика) робить цей концертний майданчик одним з улюблених концертних осередків киян.

Серед улюблених киянами культурних осередків, які регулярно влаштовують концерти, відзначимо й Дім освіти та культури "Майстер клас" (Дім МК) [2], де влаштовуються концерти циклу "Класика по п'ятницях", які знайомлять слухачів з класичною, сучасною академічною та старовинною музикою у виконанні молодих та вже відомих музикантів.

Нерегулярно, проте доволі часто відбуваються концерти у музеях (Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків, Музей видатних діячів української культури: Лесі Українки, Миколи Лисенка, Михайла Старицького і Панаса Саксаганського та ін.) та християнських храмах різних конфесій (трапезна церква Києво-Печерської лаври, греко-католицький храм Св. Василя Великого, римо-католицький храм Св. Олександра, лютеранський храм, церква євангельських християн-баптистів "Дім Євангелія" та ін.).

Популярними серед киян стають відкриті концертні майданчики, де протягом літа відбуваються концерти класичної музики. У 1998 р. І. Карабицем було організовано "Київські літні музичні вечори", які поновили традицію проведення концертів на відкритих сценічних майданчиках, коли на літній естраді Центрального парку виступали видатні музиканти – О. Глазунов, С. Прокоф'єв, В. Горовіц, Р. Глієр, Ф. Блуменфельд. Нині упродовж двох літніх місяців кожної суботи і неділі на Літній естраді Центрального парку культури і відпочинку столиці України твори класичних і сучасних композиторів звучать у виконанні симфонічних, камерних, духових оркестрів, ансамблів, хорових і джазових колективів та солістів з багатьох країн світу: Австрії, Великої Британії, Греції, Іспанії, Китаю, Латвії, Польщі, Японії тощо. Ці концерти відбуваються у період, коли більшість театрів і концертних залів зачинені, і завдяки їм слухачка аудиторія має можливість відвідувати цікаві концерти, які за змістом та якістю не відрізняються від філармонійних.

Звертаючись до пострадянського культурного простору, відмітимо, що там сьогодні популярними стають так звані "концерти плюс". Серед таких концертів білоруська дослідниця О. Мазуро виділяє вже апробовані часом форми: концерт + виставка, де представлено дитячі малюнки, роботи дизайнерів, виставки плакатів та афіш з гастролей та минулих сезонів, концерт + фільм, коли в музичних програмах використовуються сюжети з виступами філармонійних колективів на гастролях, фрагменти кінострічок тощо, концерт + вечірка, де при покупці дорогого білета слухачі можуть після концерту поспілкуватися з музикантами або керівництвом філармонії, концерт + гра, коли в антрактах влаштовують для слухачів ігрові епізоди, де дорослі та діти можуть проявити свою інтелектуальну або фізичну активність, тим самим переключаючи увагу, щоби потім повернутися до слухання музики, концерт + подарунок, де дитина наприкінці отримає подарунок, вартість якого входить у ціну квитка [3, 20–21]. Багато з цих форм є актуальними для українського слухача, оскільки організатори концертів прагнуть постійно оновлювати форми подачі класичної музики, у тому числі через додаткові "бонуси".

Отже, концертне життя України у царині некомерційної музики сьогодні є вельми різноманітним і у цілому співвідносним до світових трендів. Деякі тенденції, зазначені вище, йдуть у руслі загальносвітових процесів: актуалізація синтетичних форм та посилення видовищного компонента цілком відповідають світовій концертній практиці доби постмодернізму; розширення мережі концертних майданчиків як загальносвітова тенденція до максимальної інформативності різноманітних осередків (музеїв, храмів, парків) дозволяє розширити їх функціональність. Щодо включення у концертні програми електронної музики, старовинної музики європейської традиції та автентичного фольклору та актуалізація заходів типу "концерт плюс", то ці тенденції характерні для пострадянського та власне українського культурного простору, особливо щодо розширення звукової палітри концертних програм, оскільки в світовій практиці процеси оновлення відбулися раніше.

Література

1. Галушко М. Накануне "Двух дней и двух ночей" / М. Галушко // Вечерняя Одесса. – 2005. – 21 апреля.
2. Дім освіти та культури "Майстер клас" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://masterklass.ua/ua>.
3. Мазуро О. Е. Тенденции и проблемы организации концертного дела и концертно-зрелищного обслуживания населения в современных условиях (По материалам белорусской и российской печати) / О. Е. Мазуро. – Мн.-М., 2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.nlb.by/press/upload/852.pdf>.
4. Музей книги і друкарства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vuam.org.ua/uk/704:Музей_книги_і_друкарства_України.
5. Музей театрального, музичного та кіномистецтва України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tmf-museum.kiev.ua>.
6. Національний будинок органної та камерної музики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.organhall.kiev.ua>.
7. Національний центр народної культури "Музей Івана Гончара" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://honchar.org.ua>.
8. Фестиваль Давньої Музики у Львові [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dzyga.com/component/content/article/76-15/2153-festyval-davnoi-muzyky-u-lvovi>.
9. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://csam.archives.gov.ua>.
10. Чібалашвілі А. О. Фестивалі сучасної музики в Україні та їх вплив на явище художнього синтезу в творчості сучасних українських композиторів / А. О. Чібалашвілі // Культура і сучасність : альманах. – К. : Міленіум, 2011. – № 2. – С. 258–263.
11. Шабалтіна С. М. Київська клавесинна школа в історико-культурному контексті / С. М. Шабалтіна, А. М. Гадецька // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. – № 3. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2010. – С. 24–30.
12. Шоколадний будинок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shocolad-dim.kiev.ua>.
13. XXI Міжнародний форум "Музика молодих-2011" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://composersukraine.org/index.php?id=2447>.

References

1. Halushko, M. (2005) On the eve of the "Two days and two nights". Vechernyaya Odessa, 21.04 [in Russian].
2. House of Education and Culture "Master Klass" (2016). Retrieved from <http://masterklass.ua/ua/> [in Ukrainian].
3. Mazuro, O. Ye. (2008) Trends and problems of the organization of the concert business and the concert entertainment services to the population in modern conditions (On materials of the Belarusian and Russian press). Retrieved from <http://old.nlb.by/press/upload/852.pdf> [in Russian].
4. Museum of Books and Publishing of Ukraine (2016). Retrieved from http://vuam.org.ua/uk/704:Музей_книги_і_друкарства_України [in Ukrainian].
5. Museum of Theatre, Music and Cinema of Ukraine (2016). Retrieved from <http://www.tmf-museum.kiev.ua> [in Ukrainian].
6. National Organ and Chamber Music Hall of Ukraine (2016). Retrieved from <http://www.organhall.kiev.ua/> [in Ukrainian].
7. National Center of Folk Culture "Ivan Honchar Museum" (2016). Retrieved from <http://honchar.org.ua/> [in Ukrainian].
8. Festival of Ancient Music in Lviv (2015). Retrieved from <http://dzyga.com/component/content/article/76-15/2153-festyval-davnoi-muzyky-u-lvovi> [in Ukrainian].
9. Central State Archive of Literature and Arts of Ukraine (2016). Retrieved from <http://csam.archives.gov.ua/holovna/> [in Ukrainian].
10. Chibalashvili, A. O. (2011) Festivals of Contemporary Music in Ukraine and their influence on the phenomenon of artistic synthesis in the works of contemporary Ukrainian composers. Kultura i sachasnist, 2, 258–263 [in Ukrainian].
11. Shabaltina, S. M. & Gadetska, A. M. (2010) Kyiv harpsichord school in the historical and cultural context. Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chajkovskogo, 3, 24–30 [in Ukrainian].
12. Chocolate House (2016). Retrieved from <http://shocolad-dim.kiev.ua/> [in Ukrainian].
13. XXI International Forum "Youth Music-2011" (2011). Retrieved from <http://composersukraine.org/index.php?id=2447> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 30.12.2015 р.